

Jarmila Krajčovičová

Príprava
na **Testovanie 9**

**slovenský jazyk
a literatúra**
pre 9. ročník ZŠ

OrbisPictusIstropolitana
Bratislava

Jazyk a sloh

Zvuková stránka jazyka a pravopis

1. a) mäkký, vysmädli, zvädla, päty, bábätko, spamäti, väzenská, mäťový, pouväzujte, mäťúci, väzba, Žriebä

b) m, v, p, b

2. a), b) holúbä, bábätko, barbar, žriebä

zamedziť, mäsiar, mädlit' si, naspamät'

nevädza, odkväcnúť, zvažovať, väzniť

opätovať, pestrý, pätoraký, pästiar

3. Vystal, pomalý, Vystál, Naraz, Zraz, Pomaly, Postával, zráz, náraz, postavai

4. a) vlastná tvorba: napr. priateľ, diaľnica, uviazať, letia; vietor, dieťa, chlieb, lezie; kôš, kôra, vôbec

b) vlastná tvorba

5. a) Ďateľ, ťuká, pieseň, Kráľ, šťastný, soľ, vaňových, kúpeľov, jeseň, neodolateľné, Hľadala som, Hľa, voľakto, Lanový, Zovšadiaľ, vôňa, kľúč, kúpeľne

b) d'atle, Posoľ, ste sa naľakali, Ľubom, Lúbiš, Pohľadom

6. a) Keďže, potichu

Deti, lieky, Tisíc

Teta, lekárka, dnes, čítanie, knihy

b) Delegáti, Moderátorka, ten, diára, depo, degradovali, dezinfekciu, dilemou, Diktátorské, disidentov, disponoval, nervu, neandertálskeho, nivelizácia, liberálny, licenciu, teraz, neutrál, legendárneho, neurotický, temperamentný, tendenciu tíkového, Denis, tip

7. napr. dym, dyňa, dýchavičný, potýčka, tyčinka, týkať sa, lýtko, ovplyvniť, lyžica, hydina, hýriť, ohybný, chytrák, chytľavý, pochybovať, vykysnúť, Kysuce, kyslý

8. a) diktátor, pozitívny, nikotín, tím, tunika, tymian, lyrika, nylon, tiger, hydrant, kinosála, Himaláje, typický, chinín, nitovať, gigantický, hitparáda, hypnotický, gymnastika, kynologický, disharmónia, dynamický, chirurgia, lízing

b) panický, typické, cylinder, gýč, diletant, mykológom, dizajn, kilogram, kivi, hypotekárny, licencia, vicemiss, cyklus, polyhistor, cynizmus, antilopa, poliklinika, hypermoderný, polygrafický, diskvalifikovať, podlimitná

9. napr. b – bývalý, živobytie...

m – výmysel, zamykať...

p – spytovať sa, pýšiť sa...

r – rysovať, úryvok...

s – sykot, nenásytný...

v – zavýjať, zvýšiť...

z – vyzývať, jazykový...

10. myseľ, pýtať, syr, mýliť, zvyk/obyčaj, byť, sypať, ryha

11. syntéza, azimut, mobilné, imitácia, filantrop, sympatický, biskvitové, azyl, rival, triler, bizón, mimika, chlorofyl, kompromis, byrokratický, symbióza

12. a) odriľoval, vypadol, dobytok, bidlami, vozvysok, prikrýval, vyhodil sa, zahryzol sa, vidly, vpichol, zahryzol, mykol, vidiel, Svižne, vyskočil, Rýchlo, privrel

b) Problém spôsobil tchor, ktorý napadol sliepku/kurku.

c) Tchor bol rýchly, obratný a nebezpečný.

d) úvod a rozuzlenie

e) napr. Boj v maštali; Pes – pomocník; Bolo by po sliepkach

f) on-rozprávania

13. slúžka, podpäťok, blúzka, voľakde, bezcenný, krehký, kobka, odpratať, prosme, ľahší, nižšie, kúpme, bodka

14. Na brale sa kedysi týčil hrad. Hrad opriadol krásny príbeh. Príbeh sa rozpráva v okolitých dedinách. Dnes vedie k zrúcaninám iba kamenistý chodník. Na druhej strane pod skalou je strmý zráz. V diaľke počuť vodopád. Obyvateľom lesa pod hradom je rys, diviak, ba aj medveď. Na snečných stráňach sa vyhrieva had. Vzduch je tu čistý a svieži. Leš láka hubárovy.

15. a) viseli, križovať, zbili, previsy, krik, ryčanie, sa ozývali, prikrývky, mi, Ukry, Zvykol som si, príkazy, Kopije, obrovitých, sa ligotali, Vyzerali, akoby, Priesmyk, sivý, vidno, šmyľavejší, zašpinil, oddychovať, Na svitaní, vysokohorského, chýru, slychu, dobytok, príkrých, Obyvateľov, zmizli, mi, Vír, myšlienok, výkrik, sme zvíľazili

b) prehodili – prestreli, zakryli

som zahrnul – zasypal som, prihrnul som

zahalil – prikryl, ovládol

spadol – rozťahol sa, strepal sa

sa roztvorila – rozostúpila, sa ukázala

c) žl-té, chrb-ty, som za-hr-nul

16. z ob-lo-hy, chuch-val-ce, prie-smyk, ne-o-by-čaj-ný, strieb-ro, z ko-a-lí-ci-e, o-by-va-teľov, srieň, sú-strasť, vř-tať, ak-ci-a, di-é-ta, vztý-čiť, prí-mest-ský, týž-den-ný, na pa-sien-koch

17. a) Potom odrazu končiare zmizli. Z oblohy viseli chuchvalce mračien. Pozri, máme všetko, čo potrebujeme. Koňom prehodili cez chrbty ľahké prikrývky. Vyšli na kopec. Rozhodli sa zo dňa na deň.

b) V diaľke sa črtali strechy chalúp. Kráčalo sa mi ľahšie. Prišli sme presne a včas.

18. a) park, tabuľkou, učiteľ, Kto, spýtal sa, nie, Braňo, pozrel, lipa malolistá, Eva, Áno, správne, učiteľ

b) Za zákrutou sa objavil park.// Niektoré stromy v parku/ boli označené tabuľkou.// Žiaci obkolesili učiteľa.//

„Kto z vás pozná tento strom?“/ spýtal sa.//

„Ja nie!“/ takmer skríkol Braňo,/ keď naňho učiteľ pozrel.//

„Je to lipa malolistá?/ nesmelo sa spýtala Eva.//

„Áno,/ pomenovala si ju správne,“/ pritakal učiteľ.//

19. a) Svoje prednosti ako okrasný strom (a nielen ako okrasný) už dávno-pradávo prejavil aj dub. Tá tetka Durdul'a – ona sa ináč volala Smažienková – žila v drevenici vedľa Fonferovho domu. Niektoré vtáky sa – napodiv – celkom dobre cítia aj pod vodou. Po stromoch – ako vieme – obratne lozí nielen veвериčka.

b) vsuvka

20. a) k rečníckemu štýlu

b) na slávnostné uvítanie novorodenca do života

c) ústne

d) uvítací príhovor

e) vlastná tvorba

f) pomalšie tempo

g) je to najväčšie šťastie, je to najkrajšia žiara

h) za oslovením, na konci viet a pri pomlčkách

ch) Poradie viet nemožno ľubovoľne meniť. Myšlienky na seba nadväzujú.

i) opakovanie slov (napr. niet – niet, žiara – žiary, dcéru – dcéru, Syna – Syna)

uplatnenie zámen (pomáhala **im**/bola **im** priateľkou = rodičom; **tieto** tajné želania = želania rodičov; Je **to** neobyčajne... = povinnosť privítať; **ktorý** = syn)

j) Milí rodičia, vážení prítomní!

Čiarkou sú oddelené dve jednočlenné vety. Výkričník je za oslovením, ktoré má formu zvolacej vety.

21. pedagogicko-psychologická poradňa, anglicko-slovenský slovník, vo výške 2 000 – 2 800 m n. m., 1914 – 1918, 3-4 razy, 2-posteľová izba

22. 9. Andrej jej chcel ešte niečo dôležité povedať.

6. Držal si pri uchu telefón a mával jej.

1. Katka kráčala domov zo školy.

5. Obzrela sa a uvidela na druhej strane Andreja.

7. „To je ale otrava! Veď sme sa pred chvíľou v šatni rozlúčili!“

2. Vtom jej začal v taške vyzvárať telefón.

3. Vybrala ho a priložila k uchu.

4. Zvonenie prestalo.

8. Zakývala mu, aby ju dobehol.

23. a) rozprávací; V ukážke je zobrazená udalosť v časovom slede a v priestore – dej, jeho nositeľom je literárna postava – vlčica.

b) Keď vlčica doplávalo doprostred, strhol ho prúd.

c) Tam vlčica zachytil protiprúd, nežne ho zanesol k brehu a práve tak nežne ho vyplavil na štrkovú plytčinu.

d) unášalo, kopícal, udieral, šteklo

e) vlastná tvorba

24. a) Keď Michal odchádzal, pri bránke sa otočil a spýtal sa:

„Psa už nedržíte?“

„Stratil sa,“ povedal Marián.

„Ako sa mohol stratiť?“ vyzvedal Michal.

„Ále,“ Marián preglgol. Nerád o tom rozprával.

Potom dodal: „Nepamätáš sa, že utekal?“

„Kadiaľ vám mohol utekať? Veď ploty sú dobré,“ čudoval sa Michal.

„Keď niekto zabudol zatvoriť bránku, už ho nebolo!“ so zvýšeným hlasom povedal Marián.

„Aha! Žeby som aj ja niekedy bol zabudol zatvoriť?“ takmer previnilo sa spýtal Michal.

„Áno, veľa ľudí zabudne,“ akosi smutne dodal Marián.

„Tak sa maj! Niekedy sa ukážem. A opatrite si dákeho psa!“ na rozlúčku zvolal Michal.

b) Psa už nedržíte? – stúpavá melódia

Ako sa mohol stratiť? – klesavá melódia

Nepamätáš sa, že utekal? – stúpavá melódia

Kadiaľ vám mohol utekať? – klesavá melódia

Žeby som aj ja niekedy bol zabudol zatvoriť? – stúpavá melódia

c) A opatrite si dákeho psa! – rozkazovacia

Tak sa maj! – želacia

d) Keď niekto zabudol zatvoriť bránku, už ho nebolo! Aha!

Otestuj sa 1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
D	B	A	C	A	B	C	D	C	C	A	A	B	B	B	D	A	C	D	A

Náuka o slove (lexikológia)

1. a) Sedával pri vode a čakal na svoju rybu. Patril a dodnes patrí ku krajine môjho detstva. On zrelý muž, blížil sa ku štyridsiatke, ja som mal dvanásť rokov. Bol spisovateľom. Jediným spisovateľom v najmladšom meste na Slovensku. Ešte som netušil, že aj jedinečným.

b) podstatné mená – (pri) vode, rybu, krajine, detstva, muž, štyridsiatke, rokov, spisovateľom, spisovateľom, (v) meste, (na) Slovensku

prídavné mená – zrelý, (v) najmladšom, jedinečným

zámená – svoju, môjho, on, ja

číslovky – dvanásť, jediný

slovesá – sedával, čakal, patril, patrí, blížil sa, mal som, netušil som

príslovky – dodnes, ešte

c) predložky – pri, na, ku, ku, v, na

spojky – a, a, že

častice – aj; napr. *no, najmä*

citoslovčia – napr. *jaj, žblnk*

2. a) humor – žartovnosť, vtipnosť

peračník – puzdro na písacie potreby

hmyzožravec – živočích živiaci sa hmyzom

tržba – utŕžené peniaze, príjem z predaja

lego – detská stavebnica

perlorodka – lastúrnik schopný tvoriť perly

b) K jednovýznamovým.

c) Slovník súčasného slovenského jazyka

d) dobrota

1. láskavosť, dobrotivosť

2. pochúťka, maškrtka

hviezda

1. nebeské teleso,

2. vynikajúci umelec, športovec

list

1. zelený orgán rastliny

2. papier na písanie

3. písomná správa

pošta

1. inštitúcia starajúca sa o dopravu zásielok, peňazí, správ

2. súhrn poštových zásielok

e) viacvýznamové slová

f) baletka (jedv) – tanečnica v balete

leňoch (viacv) – 1. lenivý človek; 2. juhoamerický cicavec

peľ (jedv) – žltkastý prášok na rozkvitnutých kvetoch rastlín

okolie (jedv) – oblasť, priestor okolo niečoho

mieriť (viacv) 1. cieľiť; 2. mať na mysli, mieniť; 3. pohybovať sa istým smerom

nosný (viacv) – 1. kto niečo drží, podopiera, nosná konštrukcia; 2. schopný, vhodný na

dosiahnutie účinku; 3. chovaný na znášanie vajec

belasý (jedv) – jasnomodry
muškát (viacv) – 1. rastlina s bohatým kvitnutím; 2. druh voňavého hrozna
mrholiť (jedv) – popíchať, drobno pršať
slepý (viacv) – 1. nevidiaci; 2. ľahostajný; 3. neovládaný rozumom; 4. nepravý; 5. na konci uzavretý; 6. neosvetlený
osnova (viacv) – 1. sústava priadzí v tkanine; 2. päť vodorovných čiar na zapisovanie nôt; 3. plán, myšlienkové rozvrhnutie
lavína (jedv) – rýchly zosuv snehu, pôdy po príkrom svahu

3. a) hlava – časť ľudského tela, zodpovedná osoba, hlava na bicykli
hrebeň – nástroj so zubmi na česanie vlasov, výrastok na hlave vtákov, vrchná úzka časť niečoho
koleno – kĺb (časť nohy), ohnutá časť potrubia
slimák – ulitník, časť vnútorného ucha

b) kráča
sa vlečie/ubieha
cestovať
nefunguje/nedá sa
baví/je dobrý/darí sa; chce
lezú
sa kazia/nefungujú
stmieva sa/prichádza
pobrať sa/odpratať sa

4. a) Slová majú rovnaký alebo podobný význam.

b) synonymá
c) zvyk – obyčaj, zvyklosť, návyk, tradícia
mimovoľný – neúmyselný, nezámerný, nechcený
hádať sa – škiepiť sa, prieť sa, vadíť sa
nepochybný – nesporný, istý, neklamný, neodškriepiteľný
zisk – úžitok, osov, prospech
citlivý – vnímavý, jemný, precitlivený

d) stierať
rameno
všadialť
nabaliť sa
prudko
nemenovaný

5. a) Slová majú protikladný alebo protirečivý význam.

b) antonymá
c) oblý – hranatý
nič – všetko
ľahostajný – zaujatý, všímavý
prilákať – odlákať
posledný – prvý
sem – tam

6. cenný, hodnotný, drahý – nehodnotný, lacný, bezcenný
odvaha, smelosť, odvážnosť, odhodlanosť – zbabelosť, bojzľivosť, nesmelosť, ustráchanosť

svitať, brieždiť sa, rozvidnievať sa, rozodnievať sa – stmievať sa, zmrákať sa, šeriť sa, zvečerievať sa

chrániť, ochraňovať, brániť, hájiť – nechrániť, nebrániť, nehájiť

7. Možnosť viac riešení: napr. Kde-tu sa objavil podbeľ. Málokde sa už hrávajú evergreeny. Tento druh ochorenia sa u nás vyskytuje zriedkavo. Niekde ho musíme nájsť. Sneh z holí pod lúčmi ostrého slnka mizne. Hory sa strácajú v diaľke. Akoby sa nám strácala pred očami. Hvezd rušňa rýchlo zanikal v diaľke.

8. hompáľať sa

pobabrať, dokopať, doorať

zdrhnúť, ubzknúť, zdupkať

utrúsiť, nadškrtnúť

9. napr. Jožko, prines mi svoju písanku. Vtáci lietali a nosili mláďatám potravu. V speve nevynikala, vlastne nespievala, ale vrieskala. Sneh z bielkov zľahka vyšľaháme a vmiešame do cesta. Otvor ústočka a ukáž, ktorý zúbok ťa bolí. Nový futbalista má výborný ťah na bránu. Keď mu pohrozili, hneď sa pratal kade ľahšie.

10. a) Staré slová:

historizmy – mušketa, merica, hajdúch

archaizmy – mravy, merba, silospyt

zastarané slová – matróz, okázalý, knihovňa

Nové slová: neologizmy – čip, raketoplán, notebook

b) zeman – príslušník nižšej šľachty

groš – strieborná minca používaná v stredoveku

c) knihovňa – knižnica

matróz – námorník

d) tvorivá úloha

11. ambrela – dáždnik

bukréta – kytica

krumplové – zemiakové

putráky – koláče

fertucha – zástera

wifina – „wi-fi“ = súbor štandardov pre bezdrôtové lokálne počítačové siete

kompel – počítač

b) expresívne: Vladuško, babi, Jáj, vázičky, Babi, Babička, zapackaný

zastarané: Ambrelu, bukréta, fertuchu

nové: tablet, displej

nespisovné: krumplové, putráky, wifinu, z komplá

12. a) Informácie na dejepis si vyhľadám v Googli. Označ mi fotky na facebooku. Tyrkysová je toto leto módna. Ktorý časopis pre tínedžerov čítaš? Chalani sa dnes len nečinne túlajú po meste. Stiahol si si už tú novú aplikáciu?

b) vlastná tvorba

c) vlastná tvorba

13. a) syntéza, aplikácia, dezodorant, publicistický

b) analýza C

rarita B
fotogenický A
finiš C
c) menu – jedálny lístok
globálny – celkový, súhrnný
benefičný – dobročinný
horizont – obzor
imitácia – napodobenina
imigrácia – prisťahovanie sa do iného štátu/prisťahovalectvo

14. a) fotosyntézou/fotosyntéza, oxid uhličitý, glukóza, celulózy, biosyntézu, aminokyselín
b) odborné slová
c) podmet, vsuvka, epika

15. a) križovatka
prvá pomoc
horúčka
slnečná sústava
nákupné centrum, supermarket
diaľnica
b) švédčina, francúzština, španielčina, čínština

16. pamäť národa, pamätný deň; počítačová pamäť
železničná stanica, staničná reštaurácia, železničný uzol

17. a) je mu tŕňom v oku
dať gól do vlastnej brány/podpíliť si pod sebou konár
stavať na zelenej lúke/začať od piky
dať niečomu zelenú
prehodiť niečo cez plece/zahodiť niečo za hlavu/kašľať na niečo
b) niečo je nápadné – porekadlo
Úspech nemusí trvať večne. – príslovie
niečo ťažšie chápe – porekadlo
Ak na Mateja (24. februára) zima poľaví, tak ešte na Jozefa (19. marca) bude veľmi chladno.
– pranostika
Spojením síl sa urobí viac. – príslovie
c) nešikovný – šikovný
namyslený – skromný
bezradný – pohotový/rozhodný
nevhodne, neohrabane sa správa – správa sa na úrovni, slušne

18. a) čiernooký
dôveryhodný
zlomysel'ný
mäsožravec
románopisec
celodenná
bielo-modrá
spolujazdec

b) napr. chorobopis, barometer, fotoaparát, vodovod, perokresba, ľadoborec, multimilionár, sivovlasý

19. o 14.00 h/hod.

36 °C

ŠPZ

DAB

1 300 m

Mgr./PaedDr./PhDr./Ing...

19. stor.

SND, SNG, SNM

kB

20. a) C

b) Čo? – mobilný odber krvi

Kto? – Slovenský červený kríž, Národná transfúzna spoločnosť Slovenskej republiky, Mesto Nitra, Divadlo Andreja Bagara, Kaufland

Kde? – Divadlo Andreja Bagara v Nitre

Kedy? – 20. januára 2015 od 8.00 hod. do 12.00 hod.

Ako? – dobrovoľne, spolu s hercami a zamestnancami organizátorov

c) informovať (o podujatí a pozvať čo najviac ľudí)

d) dobrovoľní darcovia krvi i široká verejnosť

e) Tu som správne!

f) oznámenie/pozvánka; informačný slohový postup

g) grafická a farebná úprava textu/grafika a farby

h) dvakrát (prvýkrát hore – názvy inštitúcií, druhýkrát dolu – logá inštitúcií)

ch) logo

i) Mesto Nitra, Kaufland

j) hod., A., SR, NTS

k) deci – dcl

l) dobrovoľný darca, široká verejnosť, odber krvi, prvá pomoc, detský kútik, pracovná doba

m) obľúbeným, spoločnými, drahocennejšou, dobrú, najmenších

n) dobrovoľný – bezplatný

21. a) 1. – Trápi ho.

2. – Vyvoláva nespokojnosť.

3. – Príbuzenské vzťahy predstavujú citové puto.

4. – Pocítil hrôzu.

5. – Škoda iného nás nemrzí.

6. – Zbledol od ľaku.

b) frazeologizmy

c) Krv nie je voda. Z cudzieho krv netečie.

22. a) prenosný, ktorý sa môže prenášať z miesta na miesto

b) využívajúci bezdrôtovú sieť na prenos dát (*mobilný operátor, mobilná sieť, mobilná komunikácia*)

c) k viacvýznamovým slovám

23. a) predávať

vznieť

námesačný
vykríknut'
bezplatný
obalamutiť
predvídat'
odpadnúť
b) denný
prímestský
ironický
umyváreň
rybárstvo
kolegyňa
kolienko
letec
košík
sprievodca
opravár
kontrolovať
Simonin
medvedí
c) mliek-
-siať
-mýva-
-krýv-
líst-
pek-
kon-
čiel-
d) rybár – ryba
učiteľ – učiť
slamený – slama
mamička – mama
horský – hora
veselo – veselý
múdrejší – múdry
nôžka – noha
pisateľ – písať
boží – boh
morčací – morča
koník – kôň
umývačka – umývač
sudkyňa – sudca

24. a) B; naj-ne-ob-lúb-en-ejší

b) znásobiť, natrieť, vylákať, zoskočiť, načat', poliat'

c) fúkať, nafúkaný

múr, vymurovať

d) pre-pchám, det-ský, miest-ny, zá-stup-ca, ses-tra, pre-mrz-núť

e) vodca

moderátor

učiteľ
plavec
bojovník
pochôdzkar
liečiteľ
obhajca/obhajovateľ
holič
bifľoš
študent
osvetľovač

f) Nitran, Kút'an, Vozokanec, Banskobystričan, Tekovskonemčan, Turčianskotepličan

25. víkend

imidž
softvérom
šou
manažéra

26. Jasona Derula

cent
strechu nad hlavou
norkou
Hermannu Hesseho

27. a) informačný slohový postup

inzerát

b) miesto výkonu práce

termín nástupu do práce

požiadavky na uchádzača, napr. vzdelanie, špeciálne požiadavky

c)

A. áno

B. nie (gastrolístky)

C. nie (obchod – obchodný...)

D. áno (bez platenia – bezplatný)

E. nie (činný – činnosť)

F. nie (herec, lovec sú pomenovania osôb)

Otestuj sa 2

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
C	B	A	B	D	C	D	D	B	A	D	C	B	D	A	B

Tvaroslovie (morfológia) 1

Podstatné mená

1. a) Jáva, Vietnam, Viktóriino jazero, Keňa, Oraviskoski, Európa, Švédsko, Rejdová, Slovenské rudohorie

b) výskyt bleskov

c) Komunikačným zámerom textu je informovať, poskytnúť vecné informácie.

2. hrad Červený Kameň, obec Biely Potok, Bratislavský hrad, Slovenské národné divadlo, európske jazyky, Základná škola Horné Orešany, vodná plocha Štrbské pleso, bratislavské rožky, Zvolenský zámok, obec Bardejovské Kúpele, nová základná škola, Slovenské rudohorie, Slovenský raj, Európska komisia, akreditačná komisia, Malé Karpaty, tunel Branisko, Európska únia, Národný park Veľká Fatra, Demänovská jaskyňa, Rada Európy, Právnická fakulta Univerzity Komenského, Spišská Stará Ves, Námestie slobody v Bratislave

3. a) obzor, chvíľa, spomienka, plávanie, pochabosť

b) konkrétne

4. voľnosť, kreslenie, teplota, beh, usilovnosť, bohatstvo

5. a) od pera – podst. meno stred. r.

štafeta – podst. meno žen. r.

dedko – podst. meno muž. r.

b), c)

*chlap	moderátor, dedko
*hrdina	sudca
**dub	príklad
**stroj	olej
žena	kritika, štafeta
ulica	sadza
dlaň	mosadz
kosť	veľmoc
mesto	pero, šero
srdce	vrece
vysvedčenie	vítanie
dievča	batofľa

6. a), b)

otcovi – 3. pád jedn. čísla/D sg.

dispečeri – 1. pád množ. čísla/N pl.

o maklérovi – 6. pád jedn. čísla/L sg.

s matematikmi – 7. pád množ. čísla/I pl.

novinári a mikrobiológovia – 1. pád množ. čísla/N pl.

k psychologovi – 3. pád jedn. čísla/D sg.

pamiatkarom – 3. pád množ. čísla/D. pl.

na medveďovi – 6. pád jedn. čísla/L sg.

sprievodcov – 2. pád množ. čísla/G pl.

priatelia, rovesníci – 1. pád množ. čísla/N pl.

nášho hokejistu 4.pád jed. čísla/A sg.,
o inšpektorovi – 6. pád jedn. čísla/L sg.,
s basketbalistami – 7. pád množ. čísla/I pl.

7. a) cikáda je žen. rodu
šidlo je sred. rodu

b) dub – križiak, škrečok, bobor, muflón
stroj – fuzáč, netopier, jež, hraboš

c) živočích, z chrobákov, fuzáče veľké, plocháče červené, z motýľov očkáne hnedé, jesetery veľké, z obojživelníkov, mloky, skokany, z cicavcov, rysy ostrovidy, medvede hnedé, živočíchom, raky riečne, koníky stepné, slimáky žltkasté, roháče obyčajné, mravce, svište vrchovské, piskory malé

8. a) chlap; chlap, dub

b) napr. Naši psi dobre strážia. Naše psy dobre strážia. Po ulici behajú túlaví psi. Po ulici behajú túlavé psy. Sťahovaví vtáci sa už vrátili. Sťahovavé vtáky sa už vrátili.

9. a)

jed. č./sg. o dube	množ. č./pl. duby	jed. č./sg. o stroji	množ. č./pl. stroje	jed. č./sg. o stroji	množ. č./pl. duby
o festivale	festivally	o pedáli	pedále	o hoteli	hotely
o karnevale	karnevaly	o tanieri	taniere	o ateliéri	ateliéry
o vestibule	vestibuly	o komentári	komentáre	o regáli	regály

b) V litri vody rozmiešame päť lyžičiek kryštálového cukru. Ubytovali sme sa v moteli na kraji mesta. Vo vstupnej hale boli pripravené informačné panely. V éteri doznievali posledné tóny z rádia Devín. Morské živočích, koraly patria do kmeňa mechúrniky. V epiteli pokožky sa nachádza viac vrstiev buniek nad sebou. Na letisku v Boľkovciach počas požiaru zhoreli v hangári dve športové lietadlá. Za výhodnú cenu ponúkame kvalitné florbalové mantinely. Manuály k účtovníctvu sú vo formáte pdf.

10. básní – dlaň, G pl.

v obuvi – kosť, L. sg.

za tmy – žena, G sg.

v skrini – ulica, L sg.

so svedkyňami – ulica, I pl.

chválou – žena, I sg.

okolo osi – kosť, G sg.

od zúvisti – kosť, G sg.

na mysli – dlaň, L. sg.

osy – žena, N. pl.

orchidey – žena, A pl.

z rezolúcií – ulica, G pl.

11. stepi, stôp, bájk, topánkach, vôňou, idey, v role, priateľkami, lži, stráňach, od Sone, násteniek

12. a) narodenie – narodenia, vysvedčenie

mláďa – mláďatá, dievča

vajce – vajcia, srdce

kladivo – kladivá, mesto

klbko – kľbká, mesto
b) háďa, háďatá/-ence
vlča, vlčatá
žriebä, žriebätá
holúbä, holúbätá/-ence
mača, mačatá/-ence
kozľa, kozľatá/-ence

13. a), b) V okolí, chaty, huby

V malinčí

pästiarstvu

Z tŕnia

Na poliach

Kurence/Kurčatá, napájadlám

Jahňatá, ovci/ovciam

morí

V mestách, objazdy

S praním, odstredovaním, problémy, s napúšťaním, vody

14. a) kúpele, Tatier, plúca, prázdnin, plavky, tepláky, legínsy

b) šaty – žen. rod, žena

nohavice – žen. rod, ulica

ústa – stred. rod, mesto

meniny – žen. rod, žena

Žabokreky – muž. rod, dub

Leváre – muž. rod, stroj

na husle – žen. rod, ulica

Tlmače – muž. rod, stroj

Vyhne – žen. r., dlaň

plúca – stred. r., srdce

15. paňou, panie, pani, paniu, pani, paňou

16. napr. buly, kupé, madam, filé, miss, pyré, atašé, dementi, šou

17. a) v topánkach, bájkar, mliekar, po lícach, v ústach, na hrádzach, plúcami

b) z výziev – žena, G pl.

bez hrádzí – ulica, G pl.

do básní – dlaň, G pl.

v prítmí – vysvedčenie, L sg.

z hospodárstiev – mesto, G pl.

18. a) nominatív, vokatív, nominatív, vokatív

b) chlapče, mami, synku

19. a) D

b) A

c) C

d) 1. Áno

2. Nie

3. Nie

4. Áno

5. Nie

6. Nie

e) D

f) Vážení hostia, zaujmite svoje miesta!

Milí diváci, vypnite si mobilné telefóny!

Nie je dovolené fotografovať ani zhotovovať zvukový záznam.

g) zdravotne bezchybný, neškodný, vyhovujúci

h) stop, inscenácií, premiér, myšlienok, jedální, podláh

Prídavné mená

1. a) C

b) A

c) D

d) A

e) statický

f) Fialka biela, trváca bylina, fialka voňavá, v celej, strednej (a) západnej Európe, do Malej Ázie, do južného Švédska, na Kováčovských kopcoch, v Tatranskej kotline, v teplých (a) suchých lesoch, vedľa lesných ciest, v menšom množstve, s fialkou voňavou, biele kvety, fialkastý nádych

g) G sg. – Malej Ázie, južného Švédska

G pl. – lesných ciest

L pl. – v teplých (a) suchých lesoch, na Kováčovských kopcoch

A sg. – fialkastý nádych

2. v strednej – vzťahové prídavné meno, ostatné sú akostné

biele – akostné prídavné meno, ostatné sú vzťahové

3. a), b)

Štúrov – privlastňovacie individuálne

štúrovský – vzťahové

bratov – privlastňovacie individuálne

bratský – vzťahové

strigin – privlastňovacie individuálne

stridží – privlastňovacie druhové

kukučkin – privlastňovacie individuálne

kukučí – privlastňovacie druhové

kukučkový – vzťahové

osí – privlastňovacie druhové

osin – privlastňovacie individuálne

žabí – privlastňovacie druhové

žabací – privlastňovacie druhové

žabin – privlastňovacie individuálne

obrí – privlastňovacie druhové

obrov – privlastňovacie individuálne

kravský – vzťahové

kravin – privlastňovacie individuálne

c) výpravkynin pokyn, hovädzie mäso, kambodžský tovar, banská ťažba, Janovo pero, diviačí guláš

4. a) voňavý kvietok, biele kvety, hrubý strom

b) v menšom, v najmenšom

trvalejší, najtrvalejší

belšie, najbelšie

plytší, najplytší

ohromujúcejší, najohromujúcejší

lepší, najlepší

5. napr.

Akostné:

teplé jedlo

studené jedlo

horúci čaj

chutný čaj

Vzťahové:

slovenské jedlo

zeleninové jedlo

šípkový čaj

bylinkový čaj

Privlastňovacie:

otcovo jedlo

Mickino jedlo

Milanov čaj

sestrin čaj

6. neuveriteľný, úžasný, skúsenými, v hlbokých, milým, španielski, bližší, starostliví, po dlhých, vo včerajších, európski, závislý, múdri, vrúcny, krátkym, striebornými, výstižnými, zajtrajší, bližší, ochotní

7. psí záprah

holubičia povaha

blší trh

starenkin krik

obhajkynin spis

Rysulino teľa

Jozefova žena

Julkini priatelia

8. slepačiu – A sg., páví

v školských – L pl., pekný

s trénerovými – I pl., otcov

verní – N pl., pekný

so sestriným – I sg., matkin

raňajšieho – G sg., cudzí

9. sa neuplatňuje: najvýmyselnejší, úprimný, včelí, Dášin

sa uplatňuje: vysokánsky, útlý, biely, krásny

výnimka: páví, líščí

10. neprečiarknuté – správne:

vo včel'om mede, v orľom zobáku, po kohút'om kikiríkaní, pri had'om uštipnutí, opravárovo náradie, Dunčov chvost, Kukučínova ulica, sliepkino kotkodákanie, Mickine mačiatka, d'atl'ovo ťukanie

11. rád, rada, radi, rady, rada, rady, rád

12. Pavučiny sú prírodné vlákna, ktoré sú pevnejšie a pružnejšie ako oceľ. Pavúcie/Pavučie vlákna sú veľmi elastické. Dali by sa z nich vyrábať nepriestrelné vesty a náhradné umelé ľudské šľachy.

13. Mamini, radi, noví, Najprudší, po známych, Starší, verným, dobrým, po známych, Vierin, S čiernymi, žiarivými, kučeravými, francúzski, Vo včel'om, biely, Psí, nadšení, Otcove, nadšení, dlhými, s páviami, Mestskí, prefíkaných, unavení, Elenkine, rady, Mickino, bielymi

Zámená

1. a) C

b) B

c) odosielateľ – Mária – mi, ja, mňa, ma, mi

adresát – Eva – Teba, (sebe – nie je predmetom ŠVP), Ťa

d) moja, môj, môj

e) to, ten, ten

f) usadnutý, skúsená

g) V listoch na znak úcty píšeme v tvaroch 2. osoby sg. aj pl. osobných základných aj privlastňovacích zámen veľké začiatkové písmeno (Ty, Vy – Tvoj, Váš).

Slová hovorového štýlu:

ukazovacie zámená: to, ten

expresívne: bohovsky

hovorové: tramp, do partie, kamoš

h) expresívne: bohovsky

hovorové: tramp, do partie, kamoš

i) hovorový, sms, mejl, čet, súkromný

2. a) ma, Ti, zaň, Teba, mňa, Teba, Ty, doňho/do neho, s ním, Ťa, ho, jeho, jeho, ich, zaň, Ťa

b) jeho

3. a) k nim, s tvojím, oni, My, s ním, ti, k tvojim, ony, Naši, v tvojich, mi, S vašimi, s naším, ony

b) v I sg.

4. zaň, poňho, nadeň, zaňho, cezeň, naň, naňho, uňho, podeň

5. a) V týchto, Takí, s akými, Kol'kí, akí, Tým, Títo, S kým, Do ktorých, Takýto, S tamtými, Aký, Ktorý

b) ukazovacie a opytovacie

c) Kto, Kedy, Čo, Kde, Aké, Ako, Prečo, Kol'ko

Otestuj sa 3

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
A	C	C	B	A	C	D	A	C	B	A	D	C	B	D	D	C	B	krotitelia on jaguáří/jaguárov mužského

Tvaroslovie (morfológia) 2

Číslovky

1. a) B
- b) C
- c) D
- d) A
- e) B

2. a), b)

Číslovky	základné	radové	násobné
určité	dvadsaťdva, devätnásť, devätnásť	prvýkrát, prvý, druhý, pri treťom	dvojnásobnému
neurčité	viac	posledný	viac rás

3. Stý, siedmi, v päťdesiatych, pätnástym, tridsiatich ôsmich, z ôsmich, z deviatych, sedemdesiatych, štvrtý, päťdesiatich, Prvý

4. dvadsaťtri žiakov
dvadsiati traja žiaci
dvadsiatim siedmim rodičom
tridsaťpäť dievčat
tridsiati piati chlapci
dvadsiaty druhý pretekár
v sedemdesiatej siedmej krajine
s dvadsiatym ôsmym miestom

5. sedem žiakov/siedmi žiaci
desiaty pretekár
štyridsaťjeden rodičov
tridsaťšesť študentov/tridsiati šiesti študenti
dvojsté výročie
tristo sedemdesiatjeden poslucháčov/tristosedemdesiatjeden poslucháčov
dvadsaťdeväťkrát
päťdesiatosem pretekárov/päťdesiati ôsmi pretekári

6. a)

áno
áno
nie
nie
áno

b) D

c) B.

d) Columbiada: $v = 4,5 \text{ m}$, $d = 2,70 \text{ m}$, $v = 10,8 \text{ km/s}$, $t = 97 \text{ h } 13 \text{ min}$

Apollo 11: $v = 3,5 \text{ m}$, $d = 3,70 \text{ m}$, $v = 10,6 \text{ km/s}$, $t = 103 \text{ h } 40 \text{ min}$

7. napr. zopár, Veľa, málo, veľa, Mnohí, posledný, viackrát, viacnásobným

8. napr. *Štyri razy som ti volal.* – násobná
Ujo Stano bol štvrtýkrát ako svedok na polícii. – radová
Zo súťaže sa vrátili ako štvornásobní víťazi. – násobná
Štyrikrát som urobil tú istú chybu. – násobná

Slovesá

1. a) A

b) C

c) smieme/môžeme

d) privyknúť, mudroval, riešil, komentoval, spochybňoval, čítal, mudroval, vymyslieť, sa moril, stavať sa, sťahovať sa

e) dalo sa privyknúť, by sa dalo vymyslieť, by mali stavať

f) Rozprávač hovorí o Melchiorovi v 3. osobe.

g) napr. Keď mal poslucháčov, vždy začal mudrovať. Chcel vymyslieť pre svet niečo úžasné a prospešné. Keby tak mohol kandidovať na prezidenta, to by uvideli. Niektorí zavše chceli, aby už prestal rozprávať. Musel sa zmieriť s krátkym mlčaním. Len ho nikto nesmel uraziť, lebo sa rozjedoval.

h) Pán Vicien, mohli by ste mi, prosím, porozprávať o...? Pán Vicien, boli by ste taký láskavý a...?

2. plnovýznamové: je (múzeum), sú (koncerty), bola (výstava), byť (na ihrisku)

neplnovýznamové: boli (priateľky), je (zdravá), sú (samozrejmosťou)

plnovýznamové: nemal by si (byť), mám (sestru, brata), máš (predstavu), máte (veľa elánu), mám (byty)

neplnovýznamové: máte (sa poponáhľať), mal by si (sa ospravedlniť)

3. a) sa blýska, všimni si, sa bojíš, sa darilo, si obľúbil, hanbí sa, nasmiali sme sa, spýtaj sa

b) kúpať sa – kúpať (psa)

objali sa – objali (deti)

obzerá sa – obzerá záhradu

učeš sa – učeš (zákazníčku)

píšeš si – píšeš (úlohu)

pochvál' sa – pochvál' (psa)

podelíme sa – podelíme (cukríky)

4. a)

	volať	myslieť si	tancovať
1. os. sg. prítomného času oznamovacieho spôsobu	volám	myslím si	tancujem
2. os. pl. rozkazovacieho spôsobu	volajte	myslite si	tancujte
3. os. pl. minulého času oznamovacieho spôsobu	volali	mysleli si	tancovali
1. os. pl. prítomného času podmieňovacieho spôsobu	volali by sme	mysleli by sme si	tancovali by sme
2. os. sg. budúceho času	budeš volať	budeš si myslieť	budeš tancovať
2. os. pl. minulého času podmieňovacieho spôsobu	boli by ste volali	boli by ste si mysleli	boli by ste tancovali

b) napr. **Volali** vám z vodárni? **Mysleli si**, že vyhrajú. **Volali by** sme hneď, ako by odstránili poruchu. Načo **by sme** vám **volali**? **Mysleli by sme si** o vás len to najlepšie. Kedy jej **budeš volať**? **Budeš si myslieť**, že ťa chcem oklamať. **Boli by ste volali** aj tak? **Boli by ste si mysleli**, že to dokážeme? Kedy budeš so mnou tancovať? Ja by som rada tancovala v súbore. Boli by tancovali, ale ochoreli.

5. a) skúpy, píly, otvorili, brány, horí, víri, netrápi, skúpi, hory, sa ozýva, bieli, vozí, bicykli, Ukry, Visí, sa rozprší, Vozy, hrkotali, nehundri! Zavri, vyzvi, píli, Výzvy, sa opakovali, Prijmi, dary! Biely, pokrýl, Hudry, hudry, Príjmy, sa zvýšili, Bráni sa, sa darí, Pribi
b) Ukry, nehundri, Zavri, vyzvi, Prijmi, Pribi

6. a) žnú, predávajú, spia, režu, prijmu, smejú sa
b) tnite, hladte, hádzte, rozdrobte, češte, poťte sa

7. a) C

b) poskočí, sa zaraduje, nastane, naježí sa, rozkývajú sa, zmraští, skočí, zhodí, cúvne, obráti sa, vyskočí, začne, si oprie, potočí, zaznejú

c) Odrazu kocúr prudko **poskakuje/skáče**, ako vždy, keď **sa raduje**, no vzápätí **nastáva** zvrät: švihá chvostom, **ježí sa**, **kývajú sa** mu fúzy, **mraští** ňucháč a po zavčraní **skáče** na fotku legionára. **Zhadzuje** ju na parkety spolu s pohľadnicou. Zatým strmo **cúva**, **obracia sa**, **vyskakuje** na stôl a **začína** sa umývať.

d) napr. Dej sa spomaľuje a trvá bez ohraničenia.

e) rozprávanie

8. a) sa vrátila, sa tešil

b) vráť sa – vráťte sa

ovládni – ovládnite

zostávaj – zostávajte

teš sa – tešte sa

c) vrátim sa – dokonavý vid

budem sa tešiť – nedokonavý vid

d) ovládli by sme, boli by sme ovládli

e) napr. *chcem sa vrátiť*, *môžu ovládnuť*, *musíme zostať*, *smieš sa tešiť*

f) vrátila sa, ovládla, tešil sa

9. a) A

b) D

c) C

d) A

e) C

f) v 2. osobe pl. rozkazovacieho spôsobu

10. a) budete potrebovať – 2. osoba pl., budúci čas, nedokonavý vid

by sa roztrhla – 3. osoba sg., prítomný čas podmienovacieho spôsobu, dokonavý vid

zabráni – 3. osoba sg., prítomný čas oznamovacieho spôsobu, dokonavý vid

poukladajte – 2. osoba pl., rozkazovací spôsob, dokonavý vid

b) naukladajte – dokonavý

ukladajte – nedokonavý

vkladajte – nedokonavý

vložte – dokonavý

spite – nedokonavý

uspíte – dokonavý

c) mala umožňovať, musíte vyložiť, môžete vložiť, budete potrebovať, máte (hotové), by ste zvirili, neoholili by sme sa, smiete ísť

11. Pani susedka, boli by ste taká láskavá a postrážili mi psíka?
Pán vodič, prečo ste boli včera taký zamyslený?

Príslovky

1. a) dnes – príslovka času

oblačno – príslovka spôsobu (2 x)

popoludní – príslovka času

polooblačno – príslovka spôsobu

ojedinele – príslovka spôsobu (2 x)

podvečer – príslovka času

b) oblačnú – oblačno

ojedinelých – ojedinele

polooblačnú – polooblačno

c) západný – západne

zamračení – zamračene

stredný – stredne

východný – východne

najvyšší – najvyššie

denný – denne

severozápadný – severozápadne

búrlivý – búrlivo

d) západne, zamračene, východne, najvyššie, severozápadne, búrlivo

e) zajtra, jasno, nepretržite, zrána, predpoludním, juhovýchodne

f) informačný slohový postup

publicistický jazykový štýl

2. dávno – času

omylom – príčiny

odušu – spôsobu

Dlho – času

neďaleko – miesta

naspäť – miesta

Dozajtra – času

náhodou – príčiny

dozlata – spôsobu

úmyselne – príčiny

nezištne – spôsobu

spamäti – spôsobu

3. a) V tom – (V kom? V čom?) predložka + zámeno

navlas – (Ako?) príslovka

Ťažšie – (Aké?) prídavné meno

Dolu dedinou – (Dolu kým? Dolu čím?) predložka + podstatné meno

ťažšie – (Ako?) príslovka

Vtom – (Kedy?) príslovka

Okolo domu – (Okolo koho? Okolo čoho?) predložka + podstatné meno
 Pozri sa dolu! – (Kam?) príslovka
 Na vlas – (Na koho? Na čo?) predložka + podstatné meno
 prefrnkli okolo – (Kadiaľ?) príslovka
 b) ťažšie – ťažko

Predložky, spojky, častice, citoslovčia

1. a) napr. Obal predáva, ale znečisťuje/Odbaľme zo seba ľahostajnosť/Obaly zvyšujú zisky, ale znižujú zdravie prírody

- b) C
- c) B
- d) A
- e) A
- f)

Predložky	na, bez, do, na, v, na, na, v, pri, za, vo
Spojky	či, a, a, že, ako, a, hoci, že, keď, nakoľko, a
Častice	už, ani, hlavne, totiž, tiež, však, aj, určite

Zvykli sme si **na** komfortný spôsob života. **Už** si ho pomaly **ani** nevieme predstaviť **bez** teplej sprchy, záchodu **či** počítača. Chodíme nakupovať **do** hypermarketov, kde nás predajcovia lákajú **na** akciové ceny **a** zaujímavé, pestrofarebné obaly. Takýto životný štýl spôsobuje nadmernú produkciu odpadu, **hlavne** toho jednorazového. Väčšina produktov je **totiž** balená **v** plastových obaloch, ktoré sú ľahšie **a** zdanlivo nenáročné **na** priestor. **Tiež** si väčšina ľudí myslí, **že** sú lacnejšie. Pravda je **však na** opačnom konci. Výrobky balené **v** jednorazových obaloch (zväčša plastových) sú drahšie **ako** tie, čo možno použiť opäť (sklo, papier...). **Pri** kúpe tovaru platíme **aj za** obal, jeho výrobu **a** následnú likvidáciu, **hoci to** neznamená, **že keď** ho odhodíš, bude **určite** zlikvidovaný. **Nakoľko** sú takéto výrobky **a** obaly vyrábané umelo, nemajú prirodzenú schopnosť sa rozložiť **vo** voľnej prírode.

g) *Keďže/Pretože* sú takéto výrobky a obaly vyrábané umelo, nemajú prirodzenú schopnosť rozložiť sa vo voľnej prírode.

h) napr. zvykli sme si – odhodíš – lákajú

2. *Pravda je...* – podstatné meno

... starosti, *pravda?* – častica

hlavné udalosti – prídavné meno

... *hlavne* toho jednorazového – častica

vedľa školy – predložka

podme vedľa – príslovka

ani trochu – častica

nepovedal *ani* sa nerozlúčil – spojka

3. a), b) na komfortný spôsob života – A

bez teplej vody – G

na opačnom konci – L

pri kúpe tovaru – L

platíme aj za obal – A

vo voľnej prírode – L

4. a) k nám, So mnou, ku mne, s ňou, s nimi – predložky s, so, k, ku sa nespoďobujú v spojení s osobnými zámenami (ja – so mnou, ku mne, on/ona – s ním, s ňou, k nemu/k nej, my – s nami, k nám...)

b) napr. ku škole/so školou/zo školy

vo sne/zo sna

v piesni/s piesňou/k piesni/z piesne

z balkóna/k balkónu

s teplotou/z teploty

zo strechy/ku streche

so smútkom/v smútku

c) napr. bezo mňa, cezo mňa, nado mnou/nado mňa, predo mnou/predo mňa

d) na neho/naňho

zaň

cezeň

pred neho

nad ním

nadeň

5. záleží **na** nich/**závisí** od ich

záleží **na** počasí/**závisí** od počasia

k rieke

počas prestávky

pre chorobu

na klavíri

po prvé... **po** druhé

pri okne

po mlieko

o desať minút

6. Divákmi boli **nielen** žiaci, študenti, **ale aj** učitelia a rodičia. Volali ho Jano **či** Jánoš? Dnes si usmiata **ako** slniečko. Je tu príjemne, **ale** príliš horúco. Želáte si zákusok **alebo** zmrzlinu? Telefón bol hluchý **ani** len nehlesol. **Bud'** vypnete kúrenie, **alebo** otvorím okná dokorán. Vráť sa skoro **aj** všetko podľa lístka nakúp! **Ani** sa nevyhovárajú, **ani** na nikoho nepoukazujú! Zrána vyzeralo na dážď, **lenže** do večera z mrakov nič nebolo. Zamračil sa, **no** nič nepovedal. Prišli mu blahoželať kamaráti, **ba dokonca** prišla aj triedna učiteľka. Nemali si už čo povedať, **ba** celkom na seba zanevreli. Čo tak súriš, **však** auto ešte neprišlo. Bolo zjavné, **že** obaja súperia sú unavení. Nevedel, **ako** sa má zo svojho sľubu vykrútiť. Všade hľadala stratenú peňaženku, **iba** do svojej tašky nenazrela. Chcete, **aby** som vás sprevádzala výstavou? Už vidím, **ako** mi bude pri mori dobre. Nechod' teraz von, **lebo** prší. Musím sa učiť, **pretože** nechcem mať trojku na vysvedčení. Porozprávame sa, **keď** sa vrátiš. Daj pozor, **aby** sa ti niečo nestalo! Si úprimná, **a preto** si ťa vážim. Vyzri z balkóna, **či** už idú.

7. Len sa mi tu nerozplač. Naozaj, to by som nikdy neurobil. Nevie ani pozdraviť. Áno, dobre ťa počujem. Nasporíš si, povedzme, sto eur. Vrátili sme sa všetci, chvalabohu, zdraví. Vonku nie je práve najteplejšie. Uvidíte to, samozrejme, na vlastné oči. Jožko najskôr zmeškal vlak. Nuž veru, príroda občas preháňa. Bol to ťažký deň, slovom, samé problémy. Hej, dohodli sme sa na stred. Utržil asi sto eur. Boli ste tam, pravda? To bol veru pekný úlovok. Nuž, koľko to bude celé stáť?

8. Hm, to ja ale zvláštne! Pf, nie tak zhurta! Lopta tresk do dverí! Odkiaľ ide to prosebné mňau? Hurá, konečne sme doma! Božechráň, tak som to nemyslela! Ó, ako ste sa sem dostali?! Jaj, to bolí! Zo strechy sa nieslo hrkú a hrkú. Dovidenia, odchádzam! Ahoj a zavolaj! Psst, nech nás nikto nepočuje! Vitaj u nás! Aha, už to konečne chápem! Hľa, čo som ulovil! Beda, keď sa niekto priblíži k mláďatám! Čáry-máry fuk!

Otestuj sa 4

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
B	A	C	B	D	D	B	D.	B	C	D	B	D	A.	C	D	A.	A	B

Syntax

Jednoduchá veta a základné vetné členy

1. a) Zbigniev Nienacki písal detektívky pre deti a mládež.
Najväčší čitateľský úspech zožala knižka Pán Tragáčik a Fantomas.
Jej dej sa odohráva vo francúzskych zámkoch na Loire.
Neznámy páchatel' kradne veľmi cenné obrazy.
Zlodej po sebe zanecháva lístky s podpisom Fantomas.
Disponuje najmodernejšou technikou. (on)
Používa dokonca aj vrtuľník. (on)
Detektív Tragáčik má veľmi ťažkú úlohu.
Jemu proti technickej prevahe zlodeja zostáva iba rozum.
Po Fantomasovi pátrajú aj ďalší detektívi.
Pán Tragáčik je z nich však najlepší.
b) Zbigniev Nienacki písal – mužský rod, sg.; 3. osoba, sg.
Fantomas môže použiť – mužský rod, sg.; 3. osoba, sg.
pátrajú detektívi – 3. osoba, pl.; mužský rod, pl.
zožala knižka – 3. osoba, sg.; ženský rod, sg.
c) Ich gramatické kategórie sú v zhode. Medzi podmetom a prísudkom je zhoda.
d) napr. Pátranie **sa začalo**. – prísudok
Jozef číta. – podmet
Detektívky sú obľúbené. – podmet

2. a) Juraj prikývol. Budete u nás nocovať? Nemôžem sa sústrediť. Pribehli ostatní.
Počúvajte! Mal by si sa na zajtra lepšie pripraviť. Nemali ste byť už v škole? Papuče sú pod stolom. Mohol by si mi pomôcť s tou úlohou?
b) Byť v slovesno-mennom prísudku je neplnovýznamové.
bol rozčúlený – sloveso byť + príd. meno
som bola víťazom – sloveso byť + podst. meno
sú pridrahé – sloveso byť + príd. meno
budem výskumníkom – sloveso byť + podst. meno
sa stanem letuškou – sloveso stať sa + podst. meno
bola prvá – sloveso byť + číslovka
c) neslovesný/slovesno-menný

3. a) Mraky zmizli. DV

Vyjasnilo sa. JV

Ticho! JV

Vietor na obed zosilnel. DV

Ťažšie sa nám dýchalo. JV

Katastrofická predpoveď! JV

Keby tak spáchlo! JV

Už od rána fúka. JV

Vzduch bol suchý. DV

V ovzduší víril peľ. DV

Pri cestách sa prášilo. JV

Idú správy o počasí. DV

b) jednočlenné vety a dvojčlenné vety

c) vetný základ

- d) Ťažšie sa nám dýchalo. Už od rána fúka. Pri cestách sa prášilo.
 e) Mraky zmizli. Vyjasnilo sa. Ticho! Katastrofická predpoveď! Keby tak spŕchlo! Vzduch bol suchý.
 f) napr. jednočlenná slovesná: Pichlo ma v boku.
 jednočlenná neslovesná: Dva roky prázdnin, Na zdravie! Cífffn!

Jednoduchá veta a vedľajšie vetné členy

1. a) písomky – A
 o výsledkoch – L
 vysvedčenia – A
 so školou – I
 prázdniny – A
 mu – D, knihu – A
 predmet

b) A (Koho? Čo?), L (O kom? O čom?), I (S kým? S čím?) D (Komu? Čomu?)

2. a), b) Priateľím sa so susedovým Šimonom. – podst. meno – I
O tom filme som ešte nepočula. – podst. meno – L
 Nebabri sa toľko s tými čerešňami! – podst. meno – I
 Zhovárali sme sa o našich plánoch. – podst. meno – L
Spolužiačke som požičala mobil. – podst. meno, D a A
 Kedy ti mám zavolať? – zámeno – D
 Ukážete mi cestu, prosím? – zámeno – D, podst. meno – A

3. a) **A:** Jazdi opatrnejšie! – prísl. určenie **spôsobu**
Zďaleka sa niesol vtáčí spev. – prísl. určenie **miesta**
 Poznali sa oddávna. – prísl. určenie **času**
 Až potom môžeš vykročiť. – prísl. určenie **času**
Najprv sa pozri vľavo a vpravo. – prísl. určenie **času**; prísl. určenie **miesta**; prísl. určenie **miesta**
 Dvojčatá sú si navlas podobné. – prísl. určenie **spôsobu**
 Ruže príjemne rozvoniavali. – prísl. určenie **spôsobu**
Omylom som vytočila Janu. – prísl. určenie **príčiny**

B: Ohňostroj sa konal na námestí. – prísl. určenie **miesta**
Do rána napadol sneh. – prísl. určenie **času**
 Nemohol ísť na výlet pre chorobu. – prísl. určenie **miesta**, prísl. určenie **príčiny**
 Sused má chatu na Záhorí. – prísl. určenie **miesta**
 Tváril sa ako neviniatko. – prísl. určenie **spôsobu**
Do večera príde búrka. – prísl. určenie **času**

b) **A:** príslovka

B: podstatné meno v predložkovom páde

c) prísudok

4. a, b), c) Brat položil nákup na stôl. – prísl. urč. **miesta**
Pozorne počúvajte ten hlas. – prísl. urč. **spôsobu**
 *Volant prudko stočil doľava. – prísl. urč. **spôsobu**, prísl. urč. **miesta**
Vozňom nečakane trhlo. – prísl. urč. **spôsobu**
 Pozveš na oslavu aj Zuzku? – prísl. urč. **miesta/príčiny**

Ten **balón** zaves vyššie. – prísl. urč. **miesta**

Hľuzy georgín vykopeme rýľom. – prísl. urč. **spôsobu**

Nedávna nehoda **ním silno** otriasla. – prísl. urč. **spôsobu**

* Dlho sme sa trápili nad tým príkladom. – prísl. urč. **času**, prísl. urč. **príčiny**

Do tried inštalovali interaktívne **tabule**. – prísl. urč. **miesta**

* Na kúpaliskách dnes otvárajú letnú **sezónu**. – prísl. urč. **miesta**; prísl. urč. **času**

* V sále všetci netrpezlivo čakali **na gong**. – prísl. urč. **miesta**, prísl. urč. **spôsobu**

* Pre majetky nastali v rodine nehody. – prísl. urč. **príčiny**, prísl. urč. **miesta**

5. a), b) hustý dážď – prívlastok – Aký?

moji spolužiaci – prívlastok – Čí?

na boľavé koleno – prívlastok – Aké?

zo svojej izby – prívlastok – Z čej?

Do zajtrajšieho večera – prívlastok – Do ktorého?

svoju rolu – prívlastok – Čiu?

bez nových pravidiel – prívlastok – Bez akých?

b) Aký?, Čí?, Ktorý?

c) hustý – muž. r., N sg.; dážď – muž. r., N sg.

na boľavé – str. r., A sg.; koleno – str. r., A sg.

svoju – žen. r., A sg.; rolu – žen. r., A sg.

bez nových – str. r. G pl., pravidiel – str. r., G pl.

d) zhodný prívlastok

6. a) školská – zhodný prívlastok

jahôd – nezhodný prívlastok

budúceho, v odpoľudňajších – zhodný prívlastok

z knižnice – nezhodný prívlastok

piati – zhodný prívlastok

so zmrzlinou – nezhodný prívlastok

dobry – zhodný prívlastok, z 9.B – nezhodný prívlastok

otcovu – zhodný prívlastok, v rámiku – nezhodný prívlastok

lesom – nezhodný prívlastok

b) peniaz zo zlata

prázdninový týždeň

bicykel do hôr

pokladničný blok

kalendár na stenu

golfová palica

c) Aj nám sa leto pri mori vydarilo. Cesta autobusom trvala dvanásť hodín. V minulosti bola cesta cez les nebezpečná.

7. a) 1. vyjadrený podmet, slovesný prísudok, zhodný prívlastok, predmet

2. zhodný prívlastok, prísl. určenie miesta, nezhodný prívlastok, prísudok

3. prísl. určenie miesta, slovesný prísudok, zhodný prívlastok, vyjadrený podmet

4. vyjadrený podmet, nezhodný prívlastok, prísl. urč. spôsobu, slovesný prísudok

5. prísl. určenie času, nezhodný prívlastok, zhodný prívlastok, vyjadrený podmet, slovesný prísudok, prísl. určenie miesta

6. zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, nezhodný prívlastok, slovesný prísudok, zhodný prívlastok, vyjadrený podmet, zhodný prívlastok, príslovkové určenie času

7. príslovkové určenie miesta, slovesný prísudok, predmet, zhodný prívlastok, príslovkové určenie spôsobu

8. a) turisti, študenti a žiaci – viacnásobný podmet
angličtinu, nemčinu aj francúzštinu – viacnásobný predmet
Usmiate a milé – viacnásobný zhodný prívlastok
na nádvorie, k hradbám a do hradu – viacnásobné prísl. určenie miesta
so zaujatím a pozorne – viacnásobné prísl. určenie spôsobu
s prechádzkou a fotografovaním – viacnásobné prísl. určenie spôsobu
zaujímavé a krásne – viacnásobný zhodný prívlastok

b) Sú to malé, nevyvinuté, sotva polkilogramové tvory. Hniezdo býva veľké, masívne a teplo vystlané. Sumec je nielen dravý, ale aj veľmi agresívny. Rozdiel medzi najväčšími a najmenšími cicavcami, vtákmi či rybami je obrovský. Starat' sa o zvieratá za ohradou a či v klietkach je náročné. Smrekové drevo sa uplatnilo v nábytkárstve, stavebníctve, na výrobu papiera, ba aj hudobných nástrojov. Ani topol', ani borovica nie sú veru najvyššími stromami u nás. Zahrávate si nielen s naším priateľstvom, ale aj s našou dôverou. Bud' si dám syr s hranolčekmi, alebo pizzu.

9. a), b) Jaskyne, nevšedný jav našej prírody, sú predmetom veľkého záujmu turistov.

Rys ostrovid – najväčšia mačkovitá šelma u nás – pripomína obávaných dravcov z rovníkových oblastí.

Amazonka preteká najväčšou nížinou na Zemi – Amazonskou nížinou, medzi Andami a Atlantickým oceánom a medzi Guyanskou a Brazílskou vysočinou.

V morskej vode sa nachádzajú takmer všetky chemické prvky, napr. 7 miliónov ton zlata a 4,6 miliardy ton uránu.

Srdečne Ťa pozývame na stretnutie po piatich rokoch, ktoré sa uskutoční 12. septembra, t. j. v sobotu, o 14.00 hod. v reštaurácii Koliba v Turzovke.

10. a) vlastná tvorba (bud', bud'te, bud'me... uprac, upracte, upracme...)

b) vlastná tvorba, napr. Nepomohli by ste mi vyložiť tašku a kufor?

c) vlastná tvorba, napr. Nech si zdravý, šťastný a plný elánu! Bárš by ti dlho prialo šťastie a spokojnosť!

d) napr. Nový futbalista z Trnavy strelil ľavačkou súperovi neuveriteľný gól.

alebo: Na našom ihrisku strelil nový futbalista z Majcichova prekvapujúco v prvej minúte súperovi pre nepozornosť obrancu úžasný gól.

11. a) informovať (V texte sú presné informácie o čase, mieste, príčinách.), aj umelecky pôsobiť (V texte sú umelecké prostriedky: *začiatok leta sa hotoval, nevídaná-neslýchaná búrka, živel sa nedal skrotiť*) – literatúra faktu

b) V texte sú všetky vety jednoduché. **nie**

V 6. a 7. vete nie sú príslovkové určenia. **nie**

Prvá veta je holá. **nie**

V texte sú tri súvetia. **áno**

V 2. vete je vyjadrený podmet a zhodný prívlastok. **nie**

V 3. vete je rozvitý podmet a slovesno-menný prísudok. **áno**

V 5. vete sa nachádza zhodný prívlastok a prístavok. **áno**

V 11. vete je viacnásobný podmet a slovesný prísudok. **nie**

V 10. vete je poradie vetných členov: podmet, prísl. určenie spôsobu, prísudok, zhodný prívlastok a prísl. urč. miesta. **nie**

12. a) formulár, tlačivo
 b) úradný list
 c) vlastná tvorba
 d) adresa odosielateľa
 adresa adresáta
 miesto a dátum
 (názov)
 podpis
 e) administratívny jazykový štýl
 informačný slohový postup
 f) slangové, expresívne, nárečové

13. a) Najčastejšie je polárna žiara pozorovaná v blízkosti severného alebo južného pólu, pretože magnetizmus Zeme je tu najsilnejší.

b) výkladový

c) K znakom výkladového slohového postupu patrí vysvetľovanie javov (príkladmi, argumentmi, dôkazmi), súdržnosť textu (opakovanie slov), používanie neutrálnych slov, odborných slov, slov cudzieho pôvodu; bohato rozvité vety a súvetia, oznamovacie vety.

d) **Polárna žiara**

(latin. *Aurora borealis*, na južnej pologuli *Aurora australis*)

Jedným z najnádhernejších a zároveň aj najtajomnejších úkazov na oblohe je **polárna žiara**. Je **to** atmosférický úkaz vznikajúci v atmosfére. K **Zemi** prichádzajú zo Slnka spolu s ostatnými časticami aj voľné elektróny, takzvaný **slniečny vietor**. **Ten** je priťahovaný magnetizmom **Zeme**. Slniečne častice sa pri svojom páde zrážajú s atmosférickými plynmi a spôsobujú ich svetielkovanie. Najčastejšie je **polárna žiara** pozorovaná v blízkosti severného alebo južného pólu, pretože magnetizmus **Zeme** je tu najsilnejší. Svietaiace pásy, lúče alebo oblúky sa pohybujú po oblohe vo výške 80 až 400 km. Môžu dosahovať šírku aj niekoľko tisíc metrov.

Polárna žiara sa spomína v mnohých severských mýtoch. Inuiti verili, že **ju** stvorili duchovia, aby mŕtvym ľuďom osvietila cestu do záhrobia.

e) Jedným z najnádhernejších a zároveň aj najtajomnejších úkazov na oblohe je polárna žiara – atmosférický úkaz vznikajúci v atmosfére.

f) severného alebo južného pólu

z najnádhernejších a najtajomnejších úkazov

g) Svietaiace **pásy**, **lúče** alebo **oblúky** sa pohybujú

h) podmet: žiara

prísudok: je pozorovaná

príslovkové určenie: Najčastejšie, v blízkosti

ch) určitý podmet, slovesno-menný/neslovesný prísudok, príslovkové určenie spôsobu, nezhodný prívlastok

Jednoduché súvetie

1. a) je križovatkou – JV

vďačí – JV

leží, sa rozkladá – JS

si našli – JV;

zostali, rastú, nerastú – POZOR

b) Pretože má viac ako dva prísudky. Jednoduché súvetie má dva prísudky alebo vetné základy.

2. a) Starostlivosť o zvieratá je nákladná, **pretože** stravu musia mať pestrú a výdatnú. Stromy pre orlie hniezda musia byť staré a mocné, **aby** uniesli záťaž. Orly svoje hniezda z roka na rok zveľaďujú, **a tak** môže dosiahnuť až priemer tri metre. Mladé svište čoraz smelšie vychádzajú z nory, **ale** hneď sa aj bleskurýchle stiahnu. **Ak** nie sú svište mlád'atá dost' opatrné, nasleduje mamino výstražné zahvizdnutie. Ťažko uveriť, **že** zo sotva pol kilogramových medved'at môžu vyrásť niekoľkokmetrákové ozruty.

b) vlastná tvorba

3. napr. Mladí sa zapojili do environmentálnej aktivity, ba dokonca sa podujali ďalšiu aktivitu zorganizovať sami. Zavolám ti, keď budeme na mieste. Keď šťastne docestujeme, ozvem sa ti. Ovocia bolo toho roku málo, a predsa sme čosi zavarili.

4. Svietilo slnko, ale vietor ochladol. Tváril sa, akoby sa nechumelilo. Na staré kolená bol hluchý ako peň. Premýšľal, ako by mu prešiel cez rozum. Pomôžem ti, ak ty zajtra pomôžeš mne. Ani sa nenáhlil, ani sa nijako nestresoval. Neviete, či pôjde autobus? Neveríš si ty sám, a preto ti neveria ani iní! Zavolaš alebo mám hneď ísť k vám? Buď ste to urobili náročky, alebo to bola len náhoda. Povedz mi, kde ťa mám čakať. Už budeme obedovať, len čo odstavím polievku. Vždy si mi pomohol, preto ti aj ja rád pomôžem. Nefúkalo, ani lístok sa na strome nepohol. Psa bolí zub, ba dostal aj horúčku. Hrmelo, no nezačalo pršať.

5. a) Černobyľ, skloňovanie

b) výkladový slohový postup

výklad

c) Podstatné meno *Černobyľ* je v slovenčine mužského rodu a podľa zakončenia na mäkkú spoluhlásku *-ľ* sa zaraďuje do skloňovacieho vzoru stroj.

d) jednoduché súvetie

e) 7 viet, ani jedna jednoduchá veta

f) stretli sme sa, zaraďuje sa, býval by som, bol by som robil, daj mi to, náš verný rodinný priateľ, odožeň to od mňa

g) L, sg., t. j.

h) napr. Skloňovanie podstatného mena Černobyľ

Černobyľ je ukrajinské mesto. V Černobyli bola v roku 1986 atómová havária.

Podstatné meno Černobyľ je mužského rodu. Skloňuje sa podľa vzoru stroj.

V L sg. je prípona *-i*: v Černobyli.

6. a) D

b) B

c) C

d) A

e) C

f) Ved' už nie je malý chlapec

tu nemá čo robiť.

Nehovor!

Nebolia ťa nohy?

Nebolia.

Nepočula som.

Už nikdy nepôjde s otcom do Páleníc, dolu týmto chodníkom...

g) napr. Krstná mama odvetila: „Vidíš, vidíš. Mal si na mňa zakričať.“

„Kričali sme,“ odpovedal Andrej.

7. napr.

„Môžeš k nám prísť?“

„Nemôžem.“

„Prečo nemôžeš?“

„Naši ma dnes nepustia.“

– Nemôžem sa nest'azovať, pán vedúci!

– A to už prečo?

8. a), b), c) 4. Ked' vtáčka lapajú, pekne mu spievajú.

3. Kde sa dobre varí, tam sa dobre darí.

8. Cítil, že mu horí za pätami.

7. (Nikto – nie je obsahom ŠVP) nie je bez ale.

2. Ani oheň, ani voda to už nezmyje.

6. Keby nebolo keby, boli by sme v nebi.

1. Nieto takej dlhej pesničky, žeby nemala konca.

5. Nieto na ňom ani vlasa dobrého.

d) Spojka spája časti viacnásobného podmetu. Je to opakovaná spojka ani – ani.

9. a) A

b) D

c) B

d) C

e) 65 % – filmy

47,8 % – relácie o modernej hudbe

26,1 % – športové správy

f) 55,4 % – reklama

50,6 % – diskusné relácie

39,7 % – telenovely

g) vlastná tvorba

h) vlastná tvorba

ch) podľa výberu

10. a) 1815 – v 19. storočí

b) Názov podujatia: Štúr – žúr

Miesto: Rudnayovo námestie

Čas: 21. mája od 12.00 do 22.00 hod.

Organizátor: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra

c) „Sto a stonásobne/sto razy, sto ráz je reč tvorivejšia ako rozum/um/myseľ jedného človeka.“

d) informačný

e) B

f) A

g) C

h) D

ch) C

11. a) komiks/kreslený humor

b) výtvarné a slovesné/literatúra

c) B

d) dialóg.

e) hovorový

f) citoslovce: Hm.

častice: No... Ale...

hovorové slová: náckovia, super, základka

slang/vulgárne slová (expresívne): dostať na hubu

ukazovacie zámená: to, tým, toho...

nepresné údaje: toho chudáčika

g) pochodovať s náckami (paradox: vždy dostal na hubu a teraz je v partii, ktorá rany rozdáva)

partia náckov (chudáčik nebol „normálny“ = hlúpučký, bitý; teraz sa s ním „normálni“ nebavia = bavia sa s ním náckovia)

nevie počítať (vyžitie viacvýznamového slova)

h) Satirou poukazuje na negatívne javy v spoločnosti./Väčšina mladých ľudí uznáva hodnoty mieru, znášateľnosti oproti neznášateľnosti a agresivite./Kritika prívržencov nacistov a poukázanie na ich členov.

Otestuj sa 5

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
D	C	A	C	B	D	B	C	A	D	A	B	C	B

Literatúra

Dráma

1. a) D

b) B

c) Milostivá pani! Á, Marte vola prezident! Ale muselo to byť niečo veľmi dôležité, keď si meškala k obedu.

d) Á

e) Berie lieky?

2. a) C

b) B

c) D

3. a) B

b) napr. Áno. Dej sa bude rozvíjať, problémy stupňovať.

c) dialóg

4. a) opytovacie: Ja jej to mám hovoriť?! Kam ideš?! Nepočkáš na ostatných?! Na to si tu ostala?! Provokovať, čo?!

oznamovacia: U nás sa obeduje presne! Pofúkaj si!!!

b) hovorový

c) krátke vety (holé jednoduché neúplné vety): Jedz. Príde. Prestaň. Musíš.

všetky typy viet podľa zámeru hovoriaceho

veľký výskyt zámen: Prosím ťa. Ja je to mám hovoriť?

citoslovcia: Á...

5. V **činohre** sa odohrávajú bežné udalosti každodenného života. Vystupujú, konajú v nej bežné charaktery, všedné postavy a záver sa spravidla končí happy endom.

V **tragédii** sa zobrazujú nevšedné, výnimočné udalosti. Hlavná postava prežíva utrpenie a v závere zomiera.

6. a) A

b) C

c) D

7. a) v muzikáli

b) dramaturg, scenárista, režisér, herci, kostymér, výtvarník scény, osvetľovač, choreograf, hudobníci, speváci

Epika

1. a) Za čias Thurzovcov; popri Hruštínke, v Hruštíne, vrch Magury
b), c) mládenec – hrdý, buchol sa do prs, vystatoval sa, škvŕňat, zmetiem, zle urobil hruštínski ľudkovia – drobulinkí, ľudkovia, maličká, ľahučká, prebehli, zašli, pozerali, naháňali sa
d) A
e) D
f) napr. mládenec skamenel; mládenec sa premenil na malinkého človečika
g) (miestna) povest'; k miestnej povesti: miesto je reálne (rieka Hruštínka, Hruštín, vrch Magura); doba reálna (za čias Thurzovcov); v povesti vystupujú fantastické bytosti (malinkí ľudkovia)
h) on-rozprávanie
ch) autor: Anton Habovštiak
i) C
j) D
k) A
2. a) pastorkyňa – nevlastná dcéra
vohľáči – pytači
nepáčiť – nepozerať sa
obžinky – slávnosť po ukončení žatvy
jasoty – veselosť
parta – ozdoba na hlavu
sihlina – mladý ihličnatý porast
vzteklina – besná, rozzúrená osoba
b) A
c) C
d) D
e) vdova – pekná vdova, vdovička, mladá, macocha, vzteklina
Margita – dievčina, pastorkyňa, dievča, sirota, dievčatko
f) vdova – parádnicová, lenivá, závistlivá, falošná, podlá, chladnokrvná, surová, zlomyseľná, zúriva, besniaca
Margita – skromná, pracovitá, poslušná, dôverčivá, optimistická, plná nádejí
g) kladná postava (Margita) – záporná postava (macocha)
h) dievča letí ako vták – ide rýchle a ľahko, akoby sa ani zeme nedotýkalo, voľne a slobodne a macocha ako drak – ženie sa rýchle a nebezpečne, naplnená nenávisťou, zlobou a čiernymi myšlienkami
ch) zdobneniny – vdovička, dievčatko, kvietky
vokatív – Margito, Váhu
citoslovcia – Hejže!, plesk!, Na!, hoj!, Hoj, hoj! Chachacha!
i) slabičný verš, združený rým
j) ťaživú, pochmúrnu, smutnú
k) tragický – hlavná postava zomiera
l) k balade
m) k epickej poézii
n) zápletká, obrat
o) B
p) vydávať sa, oblieka sa, umýva sa, sa pýta
q) napr. cestou domov uštipne macochu had; macocha zablúdi a zostane večne blúdiť v lesoch

3.

a) A

b) D

c) denník

d) obdobie 2. svetovej vojny

e) Protižidovské zákony v krajinách obsadených hitlerovským Nemeckom i v profašistických krajinách viedli k deportácii Židov – k odvečeniu Židov do koncentračných táborov.

f) polícia brala Židov, zobrali dvoch, budú brat'

g) Nepreľakol som sa, Hoci som sa nebál; som sa triasol ako v zimnici, Sprvoti som stratil hlavu, hneď som si však uvedomil, že sa musím skryť.

h) Dávidkov denník je reálnym záznamom udalostí/je svedectvom o skutočných udalostiach a o pocitoch ľudí; nie je literárnou fikciou.

ch) Strašný deň! – jednočlenná neslovesná, zvolacia

i) tisícdeväťstoštyridsaťdva/tisíc deväťsto štyridsaťdva

dvaja

druhý

stodvadsať/sto dvadsať

štrnásť

k štrnástym

trinásť

trinásti

sto dvadsiati traja

4. a) seržant Wesson, sieť alfa

b) A

c) D

d) sieť alfa – zdvorilá, všestranná, s ľudským hlasom, priateľským prístupom, vševediaci, schopná ochraňovať človeka, slúžiť mu, variť ap.

seržant Wesson – priateľský, vtipný, zvedavý

e) vedecko-fantastická literatúra (sci-fi)

f) humorný/ľahký/žartovný

g) tetka sieťka, teta Jana, biftek (je to smiešne vo vesmírnom priestore)

5. a) somáre, básnik, báseň

b) o básni

c) nezmyselné

d) a zložiť báseň z oslov – a zložiť báseň zo slov

e) nonsens

f) zložiť – dať dolu, uložiť, položiť

zložiť – utvoriť, vytvoriť, zostaviť

6. a) vystupujú: kráľ, zlatník Geordie Heriot

spomínajú sa: lord Glenvarloch, jeho syn Nigel Glenvarloch, Holanďan Peregrin Peterson

b) D

c) B

d) dielo sa člení na kapitoly, zachytáva udalosti dvoch generácií (pôžička od lorda Glenvarlocha, vrátenie dlhu jeho synovi Nigelovi

e) (dobrodružno-historický) román

f) C

g) Nigel Glenvarloch

h) dobrodružstvo vrátenia dlhu od kráľa/získania peňazí od dlžníka

ch) pluralis maiestaticus, použitie 1. osoby pl. na zdôraznenie vznešenosti

i) Žiaľ, na severe platí zákon silnejšieho, pane.

Len odkiaľ ich vziať, priateľu?

j) funt – historizmus

k) 3. Peregrini Peterson žiada od mladého lorda splatenie dlhu.

2. Glenvarlochovský rod sa zadlžil u Holanďana Petersona.

1. Kráľ si kedysi požičal peniaze od starého lorda Glenvarlocha.

6. Kráľovi peniaze požičia zlatník Heriot a ako zálohu dostane rubíny.

7. Na splatenie dlhu zlatníkovi bude kráľ žiadať peniaze od parlamentu.

4. Mladý Glenvarloch žiada kráľa o vrátenie dlhu.

5. Kráľovi bankári nedajú peniaze na splatenie dlhu.

l) monarcha – monarchovia, lord – lordi, zlatník – zlatníci, človek – ľudia, strážca – strážcovia, Holanďan – Holanďania, mladík – mladíci

7. a) úsmevnú

b) C

c) príslovia: Ako sa do hory volá, tak sa z nej ozýva. Nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch. Kto druhému jamu kope, sám do nej padne. Kde sa dvaja bijú, tam víťazí tretí.

d) ísť hlavou proti múru, ísť na niečo hlavou

e) ísť na niečo hlavou

f) Hlavou!

g) hádanka, príslovie, pranostika, porekadlo, príslovie

h) napr. Trpezlivosť ruže prináša, ale s dopichanými rukami.

Lepšie teraz všetko ako nikdy nič.

Aj svedomie sa dá uspať, keď je dobrý kameň na ňom.

8. a) napr. **A.** Mladí a starí majú odlišný názor na svet a na život. Mladí si myslia, že iba oni a práve teraz prežívajú modernú dobu a všetko, čo bolo pred nimi, je zastarané, nemoderné, primitívne. Starí vnímajú prichádzajúcu dobu práve cez jej nedostatky a minulosť vidia ideálne v spomienkach.

B. Človek sa nemôže hrať na dokonalého a odsudzovať iných ľudí za ich konanie či správanie. Vieme vopred povedať, ako by sme sa zachovali my, keby sme sa ocitli v situácii kritizovaného, odsudzovaného človeka?

b) Uvedené výroky majú trvalú časovú platnosť, sú stále aktuálne.

c) aforizmy

9. a) detektívka

b) B

c) D

d) čudujem sa

zajachtával sa; dodával priam víťazne

prerušil som ho

riekol hanblivo

povedal som mu

e) človečik, žmurkal, slzy mal na krajíčku, šepce, vyhfkli slzy, fikal, brblal, začervenal sa, jachtal, zajachtával sa, riekol hanblivo

f) komický, humorný, citlivý

g) Rozprávač aj pán Holben pristupujú k zlodejovi ľudsky, takmer láskavo: rozprávač zlodeja oslovuje *priateľko*, je voči zlodejovi mäkký (*nemal som srdce*) a vyhráza sa zlodejovi ako dieťaťu (pán Holben mu *vytrhá uši*).

Pán Holben si so zlodejom veľmi porozumie v problematike kaktusov (*keď sa tí dvaja spriahli*).

h) tradičná detektívka:

páchateľ – nebezpečný, zlý, zákerný

motív – túžba prísť k peniazom, zbohatnúť, pomstiť sa

čin – krádež peňazí, šperkov, áut, ublíženie iným, vražda

rozuzlenie – dolapenie a potrestanie páchatel'a

atmosféra – plná napätia, prekvapení, zvrátov

Čapkova detektívka:

páchateľ – nespomý, ale dôvtipný

motív – zberateľská vášeň

čin – krádež kaktusov

rozuzlenie – odpustenie trestu, priateľstvo

atmosféra – úsmevná, veselá

ch) Počujte, Ľudkovia

i) ja-rozprávanie

j) príslovky: najsamprv, hanblivo, víťazne, nabok

častice: ani, totižto, práve, priam

k) brblal, hromžil som, jachtal, fikal, spriahli sa, popakujte, obstarnú, bielunký

l) popakujte mi – ja

prosím vás – vy

kričím naňho – on

nám chýbalo – my

viacej ich nemám – ony

prerušil som ho – on

10. a) C

b) A

c) napr. Príbeh je krátky. V príbehu vystupuje živočích, ktorý predstavuje človeka a jeho vlastnosti. V závere príbehu je poučenie.

d) Je zo súčasnosti, nie je vážna, ale vtipná. V poučení je porekadlo uvedené v doslovnom význame.

e) diplomatka, zriadenec, zoo, kariéra

f) 2. os. sg., rozkazovací spôsob

3. os. sg., podmieňovací spôsob prítomného času

3. os. sg., oznamovací spôsob prítomného času

11. a) hlavná postava – Kretko (Darko)

vedľajšie – mama, otec

b) B

c) D

d) A

e) C

f) Vážnym problémom bolo, že Kretko nepoznal svojho otca. Aktuálny problém – Kretko vyhľadol. Objavenie sa nepoznaného otca riešil mlčaním a odchodom, aktuálny problém krikom.

g) Mal akýsi čudný prízvuk. Ako kovboj.

h) Máš pravdu, – povedala mama. – Aj naňho kašlem. = Darko dal najavo, že o otca, ktorý sa zjavil po rokoch, nemá záujem. Mama sa rozhodla rovnako.

ch) on-rozprávanie

i) poviedka

j) Otcom sa nemožno stať jednou návštevou dieťaťa. (Puto medzi synom a otcom sa tvorí od narodenia každodennou starostlivosťou a prítomnosťou.

k) pocítil, sa robí, otvorila, vrieskaš, by ovalil, čakajú, nemľaskat', rozkričal sa, ideš, prehlto, listoval

l) Otvorila mu mama. – dvojčlenná úplná veta

Nože ma pusť dnu. (ty) – dvojčlenná neúplná veta

Som hladný. (ja) – dvojčlenná neúplná veta

Máme host'a. (my) – dvojčlenná neúplná veta

Tie prsty boli Kretkovi odkiaľsi známe. – dvojčlenná úplná veta

12. a) v strednej Európe, od 16. storočia, na Slovensku, v Levoči, v Hlohovci, v Prešove, v Bratislave, v Košiciach, v Turci, v Trnave, 1771, univerzita v Trnave, univerzita v Košiciach

b) C

c) B

d) Založenie Trnavskej univerzity.

e) Autor mal za cieľ priniesť informácie a fakty z našej histórie.

f) literatúra faktu

g) výkladový slohový postup (autor vysvetľuje spoločenské podmienky, za ktorých sa darí vzniku univerzít), výklad okolností (historických, spoločenských, cirkevných) a podmienok umožňujúcich vznik univerzity práve v Trnave

h) spisovné slová, združené pomenovania, oznamovacie vety, jednoduché súvetia

ch) Prečo práve v Trnave?

i), j) Všade rinčali zbrane, krajinami sa prehánali pustošivé vojny. – jednoduché súvetie (bez spojok)

Spoločnosť musela vynaložiť nesmierne veľa úsilia na základné existenčné otázky

a nezostávalo jej ani síl, ani prostriedkov na kultúru, osvetu, vzdelanosť. – jednoduché súvetie

Ak sa zadívame na pokusy založiť univerzitu aj na našom Slovensku, vidíme viac predsavzatí ako skutočných možností. – jednoduché súvetie

k) vlastná tvorba

Lyrika

1. a) B
 - b) D
 - c) Vyznanie lásky. Mládenec vyznáva dievčaťu lásku.
 - d) opakovanie veršov, slovná zásoba, výrazný rytmus, rým (slabičný verš)
 - e) ločká – leje, kvapká
poteraz – doteraz, dosiaľ
 - f) Dievča je pekné, milé, štebotavé, vrtké, nepolapiteľné – ako lastovička.
 - g) 4 verše, 1 verš má 8 slabík
 - h) slabičný (sylobický)
 - ch) aabb, združený rým
 - i) vlastný názor
 - j) napr. *Láska čaká v srdciach dvoch,
musí čakať už len rok.*
 - k) dievča, lastovička, duša moja
 - l) ťa – os. základné, A sg., ty
ma – os. základné, A sg., ja
moja – os. privlastňovacie, N sg., môj
ty – os. základné, N sg., ty
-
2. a) V básni sú vyjadrené myšlienky a pocity lyrického hrdinu/lyrického subjektu.
 - b) populárna pieseň
 - c) dospievajúci chlapec, ktorý nemá ešte zodpovednosť (*z pleca na plece, túlam sa...*), nezbedník, chce spoznať sám seba (Kto som? Kam kráčam?), prebúda sa v ňom muž, no zjavom je ešte chlapec
 - d) metafora
 - e) Hlavná myšlienka: Od dospievania po dospelosť – po nájdenie seba samého – nie je krátka cesta.
 - f) abcb, prerývaný rým
 - g) šťastie, nárok, záblesk, rok
-
3. a) B
 - b) C
 - c) prírodná lyrika
 - d) pustovka si po stý raz zratúva vajcia – personifikácia
Čelo dňa prvým znojom orosené – metafora
biele ihlice dáždika – metafora
zmazaný čas – epiteton
 - e) voľný verš
 - f) čítanka prináša básničky, príbehy, informácie – les poskytuje takisto poéziu/krásu, príbehy, nové informácie
 - g) napr. kolobeh v prírode je večný
 - h) biele
 - ch) z teplého – do lesnej – G sg.
sojčím – slepeckým – I pl.
žmúrivé – skutočná – N sg.
 - i) škrek sojky, písmom slepcov

4. a) B

b) C

c) D

d) C

e) čiernou (krajinou), napr. Krajina bez lásky je beznádejne smutná, pustá, neživá.

f) Moje srdce má prázdniny. – láska sa skončila, srdce sa uvoľnilo, srdcu sa žiadalo úľavy – personifikácia

Kto sa ma dotkne lepšie ako tráva... – túžba po skutočnom vzťahu – prirovnanie

5. a) B

b) A

c) Báseň vyjadruje vnútorné pocity, nálady a myšlienky lyrického hrdinu.

d) C

e) moje vlasy na zemi / zapustia korenenky – metafora

Pre oči, ktoré si nepočula. – metafora

Pre trávu, ktorá sa chveje – metafora

f) A

g) Erik Groch

Slovenský spisovateľ

1989

ISBN 80-220-0035-3

h) skriviť vlas, pritlačiť k múru

ch) vlastná tvorba

i) vlastná tvorba

Otestuj sa 6

1. a) Claudin, Angela, Paulína, Angela, Eileen, Alison, Bobby, Hilary, dvojčatá

1. b)	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
C	A	D	A	C	A	B	A	C	D	C	D

Otestuj sa

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
B	D	C	A	C	D	B	C	A	B	D	C	B	A	D	A	A	C	B	D